

TYRINĖJIMO MENAS VILNIUJE

1. Programa „Tyrinėjimo menas“ – kas tai?

TYRINĖJIMO MENAS - tęstinė programa, kurioje atskleidžiami ir ugdomi svarbiausi 21 amžiaus mokinių gebėjimai, tobulinamos mokytojų kompetencijos juos ugdyti bei suteikiama praktinė pagalba sprendžiant aktualius mokymosi iššūkius.

Ši programa sukuria erdvę mokinių, mokytojų ir įvairių kūrybinių sričių praktikų partnerystėms. Jų metu kartu sprendžiami konkretūs mokymosi iššūkiai, kuriais ir išbandomi dalykų integravimu, tyrinėjimu ir problemų sprendimu pagrįsti ugdymo metodai, atrandamos naujos mokymosi erdvės, auginama dialogu, pasitikėjimu, bendradarbiavimu pagrįsta mokymosi kultūra.

Programa unikali tuo, kad mokykloms teikia praktinę pagalbą sprendžiant aktualius su mokymosi susijusius iššūkius. Vietoj teorinės informacijos ar kitur sukurtų receptų mokytojai ir mokiniai pirmiausia patys kviečiami klausti, koks mokymasis jiems yra prasmingas ir įtraukiantis. Išsikėlę sau rūpimus tikslus, su kūrėjų pagalba mokytojai ir mokiniai gali praktiškai išbandyti mokymąsi tyrinėjant, sprendžiant problemas, vystant ir įgyvendinant savo idėjas.

„Tyrinėjimo menas“ didžiausią dėmesį sutelkia į mokytojų profesinį tobulėjimą savo darbo vietoje, kartu su kolegomis sprendžiant aktualias ugdymo problemas, mokantis iš patirties. Programa sudaro sąlygas mokytojams eksperimentuoti kuriant ir išbandant mokymosi metodus, priemones, ugdymo organizavimo būdus, kurie pagrįsti sąmoningu mokinių dalyvavimu ir užtikrina gilų mokymąsi, apimantį įgūdžių ir mąstymo įpročių, žinių ir nuostatų lygmenis.

„Tyrinėjimo menas“ pagrįstas nacionalinės programos „Kūrybinės partnerystės“, 2011-2016 metais įgyvendintos 140-dešimtyje Lietuvos mokyklų, principais ir patirtimi. Programa „Tyrinėjimo menas: partnerystės kuriančios mokykloms“ buvo išvystyta kartu su Britų taryba ir nuo 2016 metų sėkmingai įgyvendinama Vilniaus, Visagino ir Klaipėdos miestuose, Trakų, Šalčininkų, Švenčionių ir Vilniaus rajonuose. Per trejus metus programoje dalyvavo 1200 mokinių ir daugiau kaip 700 mokytojų iš 50 Lietuvos mokyklų.

2. Kokie programos „Tyrinėjimo menas Vilniuje“ tikslai?

Tikslai - padėti mokiniams ir mokytojams įgyvendinti gilų mokymosi procesą, kuris stiprina kūrybingumą ir kritinį mąstymą, žinių pritaikomumą ir išliekamumą, padeda sukurti dialogu, bendradarbiavimu pagrįstus santykius, stiprinti bendruomeninius ryšius mokykloje.

Esminis programos „Tyrinėjimo menas“ principas - partnerystė ir bendradarbiavimas tarp mokinių, mokytojų ir įvairių kūrybinių sričių praktikų.

Uždaviniai:

1. Bendrojo ugdymo procese ugdyti šiuos esminius XXI-ojo amžiaus mokinių gebėjimus: kūrybingumą ir kritinį, savarankišką mąstymą.
2. Stiprinti mokytojų kompetenciją:
  - kurti gilų, į kūrybingumą ir kritinį mąstymą orientuotą mokymosi procesą, pagrįstą atviru, dialogišku, bendradarbiaujančiu santykiu;
  - kurti ir išbandyti integruotus, tyrinėjimu, kūryba ir problemų sprendimu pagrįstus ugdymo metodus;
  - pasitelkti įvairias medijas, miesto erdves ir kitus prieinamus resursus.
3. Stiprinti bendruomeninius ryšius mokykloje, mokytojų kolegialumą, padėti spręsti su mokinių adaptacija, re-emigrantų integracija susijusius iššūkius.

3. Kokia dalyvavimo Programoje nauda mokyklai?

3.1. Pagrindinės „Tyrinėjimo meno“ poveikio sritys (remiantis 2016 - 2020 m. Programos stebėsenos ir vertinimo duomenimis)

- Mokiniai tampa aktyviais ir atsakingais savo mokymosi dalyviais. Jie kelia klausimus, tyrinėja, kuria, veikia, reflektuoja.
- Mokiniai atranda naujus savo gebėjimus, peržengia turėtus stereotipus, pradeda labiau pasitikėti savimi ir kitais.
- Mokiniai ir mokytojai pasijunta vietos bendruomenės, savo miesto dalimi, atranda naujas ugdymo erdves.
- Mokytojai permąsto savo vaidmenį ir išbando naujus, aktualius darbo būdus, pradeda geriau suprasti ir nuosekliau domėtis mokinių poreikiais, naujos nuostatos ir įgūdžiai integruojami į kasdienę praktiką.

3.2. Ką sako dalyviai apie mokymąsi

Mokiniai apie išaugusius savo gebėjimus:

Supratau, jog mąstyti kritiškai reiškia žiūrėti į problemą iš įvairių pusių ir atrasti netikėtų sprendimų.

Kritinis mąstymas reikalingas, kad žmogus nepasiduotų kitų įtakai.

Supratau, kad mąstant apie ateitį reikia remtis istorija, analizuoti dabartį bei praeitį.

Supratau kaip mąstyti apie savo ateities pasirinkimus.

Kritinis mąstymas - tai būdas iš informacijos visumos sukurti savo paties žvilgsnį į pasaulį. Padeda žmogui geriau suprasti save ir savo veiksmus.

Sužinojau, kad turiu beribę vaizduotę, kurią varžau. Sužinojau, kad galiu būti kūrybinga ir turiu bendrų pomėgių su klasiokais.

Išmokau dirbti komandoje, tai man padės suprasti kitus žmones ne tik šioje grupėje, bet ir tiesiog gyvenime.

Mokytojai apie savo asmeninį ir profesinį tobulėjimą:

Šiame projekte kasmet sužinau naujų dalykų, kurie mane įkvepia dar giliau domėtis, modifikuoti savo veiklą, skirtą mokiniams, savo mokyklai ir pačiai sau. Pastebėjau, kaip su laiku darosi vis lengviau ir laisviau kurti įvairias pamokas ir veiklas. Ir tai yra labai gerai, nes jaučiu kūrybos polėkį.

Keičiasi mano požiūris į vaikų savijautą, jausmus. Pamokas pradėdau nuo šypsenos ir apšilimo pratimo. Bandau suvokti ir gilintis, su kokiais jausmais vaikai ateina į pamokas.

Man tas gilinimasis į kritinį mąstymą padėjo pamokoms tiesiogiai, aš išmokstu atsijoti medžiagą, turinį. Aš išsikeliu tikslą ir galvoju, kokios informacijos ir kiek man reikia, kad ne tiesiog viską jiems išberti.

Šioje erdvėje pamačiau kitaip savo kolegas, pradėjau juos mylėti. Supratau, kad turime remtis vienas kitu.

Išmokau daug aktyvaus mokymosi, kūrybiškų metodų, kuriuos naudoju klasėje su mokiniais, jiems patinka, matau, kas pasiteisina.

Kritinio mąstymo sąvoka man tapo daug aiškesnė, išlindo iš miglos ir dabar drąsiai jau pasakoju vaikams kas tai ir kodėl tai svarbu.

4. Kas vyksta mokykloje Programos metu?

4.1. Mokinių tyrinėjimo projektas ir „Mokytojų klubas“

Projektas mokykloje susideda iš dviejų lygiagrečiai vykstančių procesų - Mokinių tyrinėjimo projekto ir „Mokytojų klubo“. Jie gali susitelkti į skirtingas temas, o gali turėti ir daug sąsajų - tai priklauso nuo mokyklos poreikių.

Kas yra „Mokinių tyrinėjimo projektas“?

Mokinių tyrinėjimo projektas - tai kūrybiškas tyrinėjimo procesas, kuriame, bendradarbiaujant kuriančiančiam praktikui, mokiniams ir mokytojams, integruojamas bendrųjų dalykų mokymasis ir kūrybingumo bei kritinio mąstymo ugdymas.

Mokinių tyrinėjimo projekte dalyvauja viena mokinių klasė (20–30 mokiniai) bei su šia klase dirbantys 2–4 dalykų mokytojai, kurie kartu su kuriančiu praktiku planuoja ir pamokų metu įgyvendina projekto sesijas.

Projekto centre glūdi konkretus klausimas ir ugdymo iššūkis, kurį pradžioje kartu su kuriančiu praktiku išsikelia šio projekto dalyviai. Tai lemia unikalią mokinių tyrinėjimo projekto strategiją, etapus ir veiklas. Kuriant ugdymo procesą vyksta eksperimentavimas, stiprinami tarpasmeniniai ryšiai, įtvirtinamas praktinis žinių ir įgūdžių taikymas, atskleidžiami ir ugdomi gebėjimai, įtvirtinama nuolatinės proceso refleksijos praktika.

Kas yra „Mokytojų klubas“?

Programoje didelis dėmesys skiriamas mokytojų profesiniam tobulėjimui. Būtent su juo siejamas programos ilgalaikis, išliekantis poveikis. Vienas iš būdų, kaip programa „Tyrinėjimo menas“ padeda siekti šio tikslo - mokyklos „Mokytojų klubo“ iniciavimas.

„Mokytojų klube“ mokytojai su kuriančio praktiko pagalba tyrinėja jiems aktualius ugdymo klausimus, diskutuoja, ieško sprendimų, mokosi patys kurti kūrybiško, tyrinėjamojo ugdymo procesą ir metodus, praktikoje išbando inovatyvius ugdymo būdus, reflektuoja savo patyrimą. Dalyvavimas „Mokytojų klube“ pasitarnauja susitikimui su asmeniniais kūrybingumo ir kritinio mąstymo gebėjimais, sustiprina mokytojų kolegialumą ir bendradarbiavimą. Programa išties sukuria prielaidą tokiam kolegialiam mokytojų darbui po programos tapti nuolatine praktika mokykloje.

„Mokytojų klubo“ veikloje dalyvauja laisvai į šį mokymosi procesą įsitraukti apsisprendę mokytojai. Klubo veiklą kuruoja vienas iš mokykloje dirbančiųjų kuriančių praktikų. Susitikimai vyksta reguliariai, kas vieną - dvi savaites po 3-4 val. Klube įprastai dalyvauja 6-15 mokytojai ir ir kiti su ugdymo procesu susiję mokyklos darbuotojai.

4.2. Etapai

Kiekvienoje mokykloje projektas įgyvendinamas **trimis etapais**:

I. Planavimas: kuomet įsigilinama į mokyklos poreikius, drauge išryškinami konkretūs darbo su klase ir su „Mokytojų klubu“ tikslai, išvystoma projekto idėja.

II. Įgyvendinimo etapas: vyksta dalyvaujančių mokinių ir mokytojų grupių kūrybiško mokymosi procesai.

III. Refleksijos ir vertinimo etapas: projekto dalyviai apmąsto savo patirtį ir įsivertina, kokį poveikį projektas padarė jiems ir jų bendruomenei, ką ir kaip mokykla integruos į savo nuolatinę praktiką.

4.3. Kas yra kuriantys praktikai?

Su mokyklomis bendradarbiaujantys kūrėjai – tai kūrybinio sektoriaus (dizaino, kino, literatūros, žurnalistikos, mokslo, vaizduojamųjų menų, muzikos, scenos menų, komunikacijos ir kt.) profesionalai, specialiai parengti darbui su mokyklomis ir turintys partnerysčių su mokyklomis patirties.

Kiekvienai mokyklai, atsižvelgiant į pasirinktą problematiką ir mokyklos ypatybes,

Programą įgyvendinanti komanda parenka du kuriančius praktikus. Vienas iš jų dirba su „Mokytojų klubu“, o kitas - su Mokinių tyrinėjimo projektu.

4.4. Kas yra kuruojantys mokytojai?

Programos pradžioje mokykla paskiria du kuruojančius mokytojus. Vienas kuruoja „Mokytojų klubą“, kitas - Mokinių tyrinėjimo projektą.

Kuruojanti(s) mokytoja(s) turės užtikrinti visas reikalingas sąlygas Programai įgyvendinti mokykloje, pavyzdžiui, suburti tikslią grupę, koordinuoti tvarkaraščio suderinimą, tvarkyti su Programa susijusius dokumentus, mokyklos erdvių naudojimą Programos veikloms, tvarkyti su išvykomis iš mokyklos susijusius klausimus, užtikrinti, kad į Programą įsitrauktų platesnė mokyklos bendruomenė. Įgyvendinant šį vaidmenį, bus svarbu glaudžiai bendradarbiauti su kuriančiu praktiku ir mokyklos administracija.

4.5. Programos kalendorius (preliminarus)

I. Planavimo etapas, rugsėjo - gruodžio mėn.:

- Programa prasideda **vienos dienos įvadiniais mokymais** kuruojantiems mokytojams ir mokyklų administracijos atstovams;
- kiekvienoje mokykloje pradeda dirbti kuriantys praktikai, kurie padeda mokyklos bendruomenei sukonkretinti tikslus ir suplanuoti mokyklos „Tyrinėjimo meno“ projektą;
- **planavimui skirtos bent 5 kuriančių praktikų sesijos su mokytojais, mokiniais, administracijos darbuotojais (1 sesija - 3-4 valandos);**
- planavimui einant į pabaigą, vyksta **mokyklų projektų planavimo diena**, kurioje dalyvauja kuruojantys mokytojai, mokyklų administracijos atstovai ir kūrėjai;
- projekto veiklos planą kuriantys praktikai pateikia tvirtinti „Kūrybinių jungčių“ komandai.

II. Įgyvendinimo etapas, m. sausio - kovo mėn.:

- kuriantys praktikai mokykloje įgyvendina **6 „Mokytojų klubo“ sesijas ir 6 „Mokinių tyrinėjimo projekto“ sesijas** su dalyvaujančia klase ir mokytojais;
- kuruojantys mokytojai dalyvauja **dviuose refleksijos susitikimuose (4 val. trukmės)** sausio ir vasario mėn.
- III. Refleksijos ir vertinimo etapas,** kovo mėn.:
- kuriantys praktikai kartu su dalyvavusiais mokiniais ir mokytojais įvertina įvykusį procesą bei įvykusius pokyčius;
- mokykla planuoja, kaip Programos vykdymo metu įgytą patirtį, sukurtus ugdymo principus ir metodus toliau skleisti ir naudoti mokykloje;
- tam skirta **po 2 „Mokytojų klubo“ ir „Mokinių tyrinėjimo projekto“ sesijas;**
- balandžio pradžioje vyksta **Programos baigiamasis renginys**, kuriame dalyvauja mokyklų administracijos atstovai, kuruojantys mokytojai, kiti dalyvavę mokytojai, kūrėjai, svečiai.

5. Kas yra asociacija „Kūrybinės jungtys“?

„Kūrybinės jungtys“ yra asociacija, vienijanti kultūros ir kūrybinio lauko profesionalus – kuriančius praktikus, gebančius kurti mokymosi procesus ir įgyvendinti pokyčius kultūros ir švietimo organizacijose.

„Kūrybinių jungčių“ vizija: būti tarpsritiniu kūrybinių resursų centru, inicijuojančiu ir įgyvendinančiu kūrybingos, besimokančios, atviros visuomenės ugdymą Lietuvoje.

Misija: inicijuoti ir įgyvendinti partnerystes, kurios augina kompetencijas ir pozityvų pokytį tarp: kuriančių praktikų; kultūros ir švietimo organizacijų; visuomenės.

To siekiame kurdami ir įgyvendindami tęstines mokymosi ir inovacijų diegimo programas, rengdami mokymus, teikdami konsultacijas, atlikdami tyrimus, sutelkdami žmogiškus, institucinius bei finansinius išteklius tarpdisciplininiam projektams, kurie atliepia visuomenės ir organizacijų poreikius. Savo veikloje skatiname kompetencijų ir patirčių apykaitą tarp valstybinio ir nevyriausybinių sektorių, tarp organizacijų ir laisvai samdomų profesionalų.

„Kūrybinės jungtys“ veikia nuo 2014-ųjų metų, įgyvendina tęstines kūrėjų partnerystės su mokyklomis, kultūros organizacijomis, vaikų globos organizacijomis programas. Bendradarbiauja su Britų taryba, VŠĮ „Kaunas 2022“, Žinių ekonomikos forumu, organizacija „Nimble Fish“ (Jungtinė Karalystė), UAB „TELE2“, Nacionaline kūrybinių ir kultūrinių industrijų asociacija. 2018 metais asociacija „Kūrybinės jungtys“ buvo atrinkta į sąrašą 20 Lietuvos kultūros organizacijų, kurių strategijų įgyvendinimą 2019-2021 metais iš dalies finansuos Lietuvos kultūros taryba.

Be šiose gairėse pristatytos programos „Tyrinėjimo menas“, įgyvendiname šias tęstines programas:

ATVIRUMO MENAS – kultūros organizacijų profesinio tobulėjimo ir pozityvių pokyčių programa, skirta gebėjimų suprasti savo auditoriją, gerinti jos patirtį, didinti lojalumą ir siekti auditorijos įvairovės stiprinimui, XXI a. kultūros profesionalų kompetencijų ugdymui ir aktualių kultūrinių patirčių kūrimui. Per trejus metus programoje dalyvavo 30 Lietuvos kultūros organizacijų: scenos meno organizacijų, muziejų, bibliotekų, kultūros centrų.

RYŠIO KŪRIMAS – vaikų dienos centruose vykdoma programa, skirta vaikų, patenkančių į socialinės rizikos grupes, kūrybingumo ugdymui, padedanti jiems kurti prasmingus ryšius su savimi ir aplinka. Per dvejus metus programoje dalyvavo 120 vaikų ir jaunuolių iš 7 dienos centrų įvairiose Lietuvos vietovėse.

**Susisiekite su mumis:
labas@kurybinesjungtys.lt**